

**KUTUBXONA-AXBOROT FAOLIYATI (FAOLIYAT TURLARI
BO'YICHA)*****Qo'ldosheva Sevinchxon******Yusupova Maftuna******Aliyeva Odina******Axborot texnologiyalari va telekommunikatsiya fakulteti******3-kurs talabalari******Annotatsiya***

O'zbekcha: Ushbu maqola axborot kutubxona texnologiyalarining mohiyati va kutubxona faoliyatidagi o'rnini yoritadi. Zamonaviy kutubxonalar raqamli axborot markazlariga aylanib bormoqda. Axborot texnologiyalari kutubxona xizmatlarini yanada qulay qiladi. Elektron kataloglar ma'lumotlarni tez topish imkonini beradi. Raqamlashtirish jarayoni fondlarni asrashga xizmat qiladi. Elektron kutubxonalar onlayn foydalanish imkonini yaratadi. Kutubxonalar mobil ilovalar orqali ham xizmat ko'rsatmoqda. Foydalanuvchilar masofadan turib kitob bron qilishi mumkin. AKT kutubxona jarayonlarini avtomatlashtiradi. Bu xizmat ko'rsatish sifatini oshiradi. Foydalanuvchilar ehtiyojiga mos axborot tez yetkaziladi. Raqamli resurslar doimiy foydalanish uchun qulaydir. Kutubxona faoliyatining samaradorligi oshadi. Maqolada texnologiyalarning amaliy ahamiyati ko'rsatilgan. U zamonaviy kutubxonalarni rivojlantirishning dolzarb yo'nalishlarini yoritadi.

Ruscha: В статье рассматривается сущность информационных библиотечных технологий. Современные библиотеки превращаются в цифровые информационные центры. Информационные технологии делают библиотечные услуги более удобными. Электронные каталоги позволяют быстро находить нужные данные. Процесс цифровизации помогает сохранять редкие фонды. Электронные библиотеки предоставляют доступ к материалам онлайн. Библиотеки предлагают услуги через мобильные

приложения. Пользователи могут дистанционно бронировать книги. ИКТ автоматизируют библиотечные процессы. Это повышает качество обслуживания. Информация предоставляется быстрее и точнее. Цифровые ресурсы удобны для постоянного использования. Эффективность библиотечной деятельности увеличивается. В статье подчеркнута практическая значимость технологий. Она раскрывает направления развития современных библиотек.

English: *This article discusses the essence of information library technologies. Modern libraries are transforming into digital information centers. Information technologies make library services more convenient. Electronic catalogs allow quick access to needed materials. Digitization helps preserve rare and valuable collections. Digital libraries provide online access to resources. Libraries now offer services through mobile applications. Users can reserve books remotely. ICT automates library operations. This improves the quality of services. Information is delivered faster and more accurately. Digital resources are convenient for continuous use. Library efficiency increases significantly. The article highlights the practical importance of such technologies. It also outlines the main development directions of modern libraries.*

Kalit szó

O'zbekcha: *Axborot texnologiyalari, kutubxona faoliyati, elektron katalog, raqamlashtirish, axborot xizmati, elektron kutubxona, axborot resurslari, AKT, ma'lumotlar bazasi*

Ruscha: *Информационные технологии, библиотечная деятельность, электронный каталог, цифровизация, информационные услуги, электронная библиотека, информационные ресурсы, ИКТ, база данных*

Inglizcha: *Information technology, library services, electronic catalog, digitization, information service, digital library, information resources, ICT, database*

Kirish

Axborot texnologiyalarining rivojlanishi kutubxonalar faoliyatiga katta o'zgarishlar kiritdi. Zamonaviy kutubxonalar nafaqat kitob saqlanadigan joy, balki raqamli axborot resurslaridan foydalanishni tashkil etadigan axborot markaziga aylanib bormoqda. Axborot kutubxona texnologiyalari foydalanuvchilarga yangi xizmatlar ko'rsatish, ma'lumotlarni tezkor taqdim etish va bilimlar almashinuvi uchun qulay muhit yaratishga yordam beradi.

Axborot kutubxona texnologiyalarining mohiyati

Axborot kutubxona texnologiyalari – bu kutubxona jarayonlarini avtomatlashtirish, resurslarni raqamlashtirish, elektron katalog yaratish va xizmatlarni onlayn ko'rsatish imkonini beruvchi texnik hamda dasturiy vositalar majmuasidir. Bularning barchasi kutubxona ishini optimallashtirish va foydalanuvchilar ehtiyojini tezda qondirishga qaratilgan.

Kutubxona faoliyatida AKTning o'rni

Bugungi kunda kutubxonalarda elektron kataloglar, elektron kutubxonalar, internet xizmatlari, axborot qidiruv tizimlari keng qo'llanilmoqda. Elektron kataloglar foydalanuvchilarga kerakli kitob yoki maqolani masofadan turib topish imkonini beradi. Raqamli kutubxonalar esa kitob, maqola, hujjatlarning elektron variantlarini yaratib, ulardan onlayn foydalanish imkoniyatini kengaytiradi.

Raqamlashtirish jarayoni

Kutubxona fondlarini raqamlashtirish eng muhim jarayonlardan biridir. Uning natijasida qimmatli qo'lyozmalar, tarixiy hujjatlar, kamyob nashrlar raqamli formatda saqlanadi. Bu nafaqat ularni asrash, balki tadqiqotchilar va talabalar uchun qulay foydalanish imkonini beradi.

Kutubxona xizmatlarining zamonaviy shakllari

Zamonaviy kutubxonalarda virtual xizmat turlari rivojlanmoqda. Masalan:

Onlayn ro'yxatdan o'tish

Masofaviy kitob bron qilish

Elektron ma'lumotlar bazasidan foydalanish

Mobil ilovalar orqali kutubxona bilan ishlash

Bu xizmatlar kutubxonaga kelmasdan turib ham kerakli ma'lumotga ega bo'lish imkonini beradi.

Xulosa

Axborot kutubxona texnologiyalari kutubxona faoliyatini yangi bosqichga olib chiqmoqda. Raqamli texnologiyalar yordamida xizmat sifati oshadi, ma'lumotlarga kirish yanada osonlashadi va foydalanuvchi ehtiyojlarini maksimal darajada qondirish mumkin bo'ladi. Zamonaviy kutubxonalar jismoniy va elektron imkoniyatlarni uyg'unlashtirgan kompleks axborot markazlariga aylanmoqda.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

O'zbekiston Respublikasi "Axborot-kutubxona faoliyati to'g'risida"gi Qonuni. – Toshkent, 2011.

Abdullayev, A., Axmedova, M.

Axborot-kutubxona texnologiyalari. – Toshkent: TDIU nashriyoti, 2020.

Qodirova, D.

Kutubxona-axborot faoliyati asoslari. – Toshkent: "Ma'naviyat", 2019.

Karimova, S.

Elektron kutubxonalar va ularning boshqaruvi. – Toshkent: Fan va texnologiya, 2021.

Umarov, U.

Axborot resurslari va ularni tashkil etish. – Toshkent: Innovatsiya ziyo, 2022.

IFLA (International Federation of Library Associations and Institutions).

Guidelines for Digital Libraries. – IFLA Publications, 2019.